

M I C H A E L

občasník farností
Krouna a Pustá Kamenice

č. 5/Speciál k 45. výročí úmrtí a 65. výročí kněžského svěcení
P. Josefa Kubíčka

Milí čtenáři Michaela,

dostává se vám do rukou speciální číslo časopisu vydané k 45. výročí tragického úmrtí a 65. výročí kněžského svěcení P. Josefa Kubíčka, který v Krouně působil v letech 1954 až 1961. Přinášíme v něm úryvek ze vzpomínek sestry P. Kubíčka Blaženky a přepis povídky Vladimíra Mikeše *Jde to od nuly*.

Před pěti lety jsme prožili krásnou připomínku, chtělo by se říci oslavu, těchto výročí. Vzpomínáte? Setkali jsme se s Blaženkou, sestrou důstojného pána, která spolu s ním v Krouně žila. Přichystali jsme výstavu fotografií, vyšla brožurka s životopisem a myšlenkami P. Kubíčka. Oslavili jsme mši svatou, kterou doprovodila schola rytmickými písněmi.

Těch pět let uplynulo rychle jako voda. Nemohu to posoudit, ale myslím, že stejně rychle uplynulo i těch zbylých čtyřicet. Nejsm pamětník, ale životaschopnost vzpomínek na působení P. Josefa Kubíčka v našich farnostech mě fascinuje a utvrzuje v tom, že muselo jít skutečně o výjimečného člověka. Vy pamětníci, předávejte své vzpomínky nám mladým - svým dětem a vnoučatům.

Martin Vtípil

Blažena Kubíčková: Vzpomínky na můj domov

(...) Do tří roků jsem pracovala s bratrem Frantíkem a drahými rodiči v hospodářství, a když byl bratr Josef knězem, po dvou letech vojny byl určen do Krouny na Českomoravskou vysočinu, a tak jsem šla s ním. Sedm roků jsme byli v Krouně, kde byla polovina katolíků a polovina evangelíků. Měli jsme se všichni rádi. Bratr byl podnikavý, dobrý kněz i hospodář. Přišla ale zkouška. Pan O. Š. byl katolík a jeho paní evangelička. Pan Š. se přišel poradit, jak by šlo jeho manželství spravit, že by rád ke svatým svátostem. Bratr mu říkal: O., šlo. Popros svou paní, aby ten souhlas, co jste si dali na úřadě, abyste si ho vykonali před knězem a dvěma svědky, pak bude pro tebe, jako katolíka, manželství platné a ty budeš moci ke svatým svátostem.“ Paní svolila, dvakrát byli na faře a můj bratr Josef s nimi probíral katechismus. Potom už nepřišli a rozvedli se.

Dvakrát byl bratr ve školní kuchyni před Popeleční středou a ptal se paní kuchařek, co budou vařit k obědu. Paní mu řekla jedenkrát maso, podruhé koblihy. Bratr poděkoval a odešel. Paní kuchařka to pověděla panu řediteli H. a on z toho udělal velikou aféru a napsal na bratra špatné posudky.

Byl soud v Chrudimi pro tu Popeleční středu a pro to manželství, že se rozvedli a svedli to na pana faráře, který se obhajoval, že to nikdy neměl v úmyslu.

Po třetím odvolacím soudu v Hradci Králové byl odsouzen drahý bratr na čtrnáct měsíců do kriminálu a pět roků zbaven kněžské činnosti.

Po půl roce se bratr vrátil z kriminálu z Valdic a musel si najít práci v těžebním průmyslu ve Skutči v lomě jako dělník a já v továrně na boty. Jeden rok byl zaměstnán v Chocni v domově důchodců jako údržbář. Tam ho při řezání dřeva na cirkulárce zabil elektrický proud, když se dotknul špatného kabelu. Bylo

mu čtyřicet čtyři roků. Je pochován na hřbitově v Dolní Dobrouči. (...)

Ze vzpomínek Blaženy Kubíčkové sepsaných v roce 1998

Vladimír Mikeš: Jde to od nuly

Za Heřmanicemi, na hrbolaté silnici v jednom tom pozvolném svahu Vrchoviny, auto zakašlalo a zastavilo se. Nikde nikdo. Pruhy dozrávajících žit a ovsů až nahoru k lesíku.

Po půlhodině se dole v zatáčce objevil ten člověk. Nesl na zádech ruksak. Předjel jsem ho za poslední vesnicí. Nestopoval, zastavil se, když uslyšel auto, otočil se, naše pohledy se setkaly. Mohlo to znamenat: máme společnou cestu, nic víc. Ani náznak toho trochu agresivního bodání palcem přes rameno ve směru jízdy. Nadhodil batoh na zádech a šel dál.

„Nejede to?“ řekl, když dorazil ke mně. Nebyl v tom ani náznak ironie.

„Nejede.“ Otočil jsem klíčkem, startér zasípal a nic. „Líp chodit pěšky.“

„Tady to nespravíme,“ řekl, „no,“ ukázal nahoru k háji, „stačilo by dotlačit to ten kousek, pak už to půjde s kopce, rejdujte.“ Hodil batoh na zadní sedadlo a opřel se vzadu do auta. Krok za krokem jsme se přiblížili k háji. Přisedl ke mně. „Tak vás přece jen svezu,“ řekl jsem provinile. Usmál se. Teprve teď jsem si všiml, že mu na pravé ruce chybí několik článků prstů, od malíčku až po prostředník.

„Na rozcestí doprava,“ ukázal dolů na stavení na konci lipového stromořadí.

„Ke klášteru?“

Zastavili jsme za polorozbořenou zdí, na prostranství, které kdysi mohlo být klášterní zahradou. Když odtud v padesátých letech vyhnali řádové sestry, které sloužily v nemocnicích okresního města, udělali z kláštera domov důchodců.

„Tady kdysi pracoval nějaký Kubíček,“ řekl jsem. Vlastně proto jsem vždycky odbočil tou zapadlou cestou, lemovanou vykotlanými kmeny švestek a potom za hájkem štíhlými jeřabinami, za nimiž se objevila červená střecha kláštera. Pro ten jejich stesk, už navždycky neodvolatelný. Trvalo to čtyřicet hrozných let a vždycky se to zařízlo jak nůž, tady, právě tady. Neřekl jsem: tady zemřel páter Kubíček, tady ho zabil elektrický proud, když ho nasadili do domova důchodců jako údržbáře.

„Vy jste znal... pana Kubíčka,“ pokýval hlavou jako by se to rozumělo samo sebou.

„Byli jsme spolu na vojně,“ odpověděl jsem.

V tom se kdosi vyklonil z okna kláštera a zavolal směrem k nám: „Pane Rozrazil...“

Rozrazil? Vzal batoh ze zadního sedadla, řekl, že se hned vrátí.

Rozrazil... Páter Kubíček a Rozrazil – hluboko v paměti už nějakých třicet let ta dvě jména ležela vedle sebe. Že by to byl ten Rozrazil z přijímače, nadporučík Rozrazil? Nu ovšem, ty prsty na pravé ruce! Říkalo se přece, že mu pak kdesi na cvičení vybuchl granát v ruce, když furiantsky ukazoval, že se tou věcí dá pohazovat z dlaně do dlaně jak s horkým bramborem. Neměli jsme ho rádi, domníval se patrně, že si nás získá obhroublou žoviálností, ale až na tři čtyři malé švejky z něho ostatní měli strach.

Nebyli jsme černí baroni, byli jsme na tom mnohem líp, věděli jsme, že je to jenom na 730 dní života, které – a bůhví podle jakého klíče nás k té převýchově vybrali – z nás měli

udělat lepšího a tvárnějšího člověka. „Tak, páni inteligenti,“ oslovoval nás nadporučík Rozrazil, „z kolika částí se skládá samopal, ale chci to slyšet přesně, vojín Kubíček, a říká se používáme, a ne užíváme.“

Páter Kubíčka Rozrazil vyvolával nejčastěji, ale až na nějaké to slůvko mu nemohl nic vytknout. Páter Kubíček v předepsaném pozoru tichým hlasem popisoval součásti vražedných zbraní a díval se při tom kamsi nahoru, snad přímo do uhrančivých očí čerstvého bohatýrského portrétu generála Čepičky. Neprovokoval, nechtěl budít pohoršení a Rozrazil v jeho bezelstné přítomnosti vytušil sílu: po pár dnech přestal s poťouchlými dvojsmyslnými narážkami, které místo aby zasáhly Kubíčka, se obracely proti němu. Rozrazil to mátl: Kubíček plnil všechny své povinnosti vzorně, lůžko stlal tak pečlivě, že ho i nejkřutější svobodník Plaček dával za vzor všem, šaty na kufří před postelí rovnal do předepsaných zařezávajících hraniček, bláto zpod cvočků bagančat vyškraboval špendlíkem. A co víc: každý den žádal službu, aby ho vzbudila hodinu před budíčkem – a na umývačce se věnoval svým exerciciím. Věděli o tom všichni, věděl o tom i Rozrazil, ale nezabránil tomu. Ostatně nebylo přece zakázáno chodit v noci na umývárnu a hodinu stát nebo klečet v koutě.

Rozrazil Kubíčka nechával na pokoji. Občas si to vynahrádl na ostatních. „Páni inteligenti a podělávají záchody,“ zahájil jednu ze svých rozprav. S rabelaisovskou vervou začal popisovat typy záchodů, od prkýnek na hnojišti, latrín, až k splachovadlům, a zjišťoval, kterýže to typ záchodu mají páni inteligenti doma. Dával o tom hlasovat a sám sčítal zdvižené ruce. Nemohl se dopočítat. Stodvaadvacet mělo být hlasů, ale buď se dva hlasy nedostávaly, nebo naopak dva byly navíc, nějakí zlomyslníci se buď nehlásili, nebo zdvihli ruku dvakrát. Celá hodina politického školení na to padla.

A potom došlo k té památné rozmluvě na cvičišti. S povelom volno, kouřit dovoleno! – o přestávce mezi pořadovými cvičeními – nadporučík Rozrazil rozpředl debatu o stvoření světa. Vypadalo to, že došel k nějakému závažnému argumentu, který byl plodem jeho předešlých úvah. „No, že prý pocházíme z Adama a z Evy,“ zavadil pohledem o Kubíčka, ale neposmíval se mu, v jeho tónu bylo něco otcovského, co mohlo znamenat: jste takový dobrý voják, Kubíčku, tak si přece dejte říct i v tomhle. „Z Adama a z Evy... To bychom o tom něco museli vědět. Devatenáct set padesát let není tak moc, aby o tom v příručkách dějepisu něco nebylo.“ Rozhostilo se ticho, všichni jsme pochopili, ale ani pousmát se nikdo neodvážil.

„Soudruhu nadporučíku,“ ozval se konečně Kubíček a v jeho hlase nebyl ani stín ironie, „ale ono bylo ještě něco před tím, a člověk...“ „Před tím?“ Rozrazil ho nenechal dopovědět, triumfoval, „jaképak před tím, vždyť to jde od nuly ne?!“ Dva tři malí švejčkové se servilně přidali k jeho smíchu. Ale my určení k převýchově jsme se na tom mrazivém cvičišti zachvěli hrůzou. Jako by se před námi – na prahu těch sirých padesátých let – otevřela sama propast času, Jeho smrt, ta hrozivá nula, z které mělo všechno podle nadporučíka Rozrazila začínat. Ale i Rozrazil něco pochopil, povel el dokouřit! a pokračovat v execírce. Toho dne jeho promluvy k nám nováčkům skončily.

A teď se vracel od kláštera k autu. Byl to on. A zároveň to byl někdo jiný. Zdvihl kapotu, vsoukal se pod auto, vylezl ven, ponořil ruce do motoru. Zrovna jako by to byla jakási povinnost. Stejně jako tam na svahu před hájkem: dotlačíme to, a pak to pojede samo.

Začal o tom sám. V útržcích vět, jaksi mimochodem – mezi úkony té hodinářské práce na rozdělovači – to řekl všechno...

„Páter Kubíček... zachránil mi život... Jinak, jinak než myslíte... Jednou na cvičišti...“

Ano, mluvil o tom, o té osudné nule času, kvůli níž jsem si ho – a pořád ještě s nevykořeněnou úzkostí – spojoval s páterem Kubíčkem, který na mrazivé pláni cvičišť říká: ale ono bylo ještě něco před tím.

„Když se mi potom stalo tohle s rukou, hledal jsem ho. Potřeboval jsem ho najít. To se nedá popsat. Jako když něco spravujete a spadne vám šroubek, který nejde ničím nahradit, a vy víte, že je někde tady, že nemohl zapadnout daleko. Našel jsem ho... Dělal tady údržbáře... On, údržbáře...! A já byl trouba, trouba..., sami jste to viděli. Ale on to viděl jinak. Neposmíval se, ani trochu se neposmíval...“

Rozrazil zaklapl kapotu a rukávem otřel otisky prstů. „Vzal jsem to tady po něm... Já věděl, že jste ho znal, párkrát jste tady za ním byl, než se to stalo... Vycouvejte si...“ A pak se ještě nahnul do okýnka. „Zkrátka, ono to přece jenom všechno začalo od nuly.“

Ach, ty jeřáby podle zvlněných cest! Tichá radost z každého dne od jara do podzimu, až k pláči rudých jeřabin, k stesku nad časem. Každý by mohl nést jméno jednoho života. Jeřáb Kubíček pod hájem za Heřmanicemi. A pak jedeš zpátky a jeřáb Kubíček se volně kývá v povětrí. Vzduch kolem něho se pročistil do blankytu. Zášť k tomu dávnému Rozrazilovi se rozplynula. Všecko začíná od nuly.

Tuto povídku vysílal Český rozhlas Brno v neděli 18. 7. 1993 v pořadu „Pokračování za pět minut“ v cyklu „Laskavé povídky“.